

Posledná prednáška Rudolfa Steinera
28.9.1924

Miesto prednášky – Švajčiarsko – Dornach
Rudolf Steiner už vážne chorý

Milí priatelia,

bolo mi nemožné hovoriť s Vami včera a predvčerom. Ale posvätnú michaeliskú dobu nechcel som nechať prejsť, bez toho, aby som k Vám, milí priatelia, aspoň krátko neprehovoril. Bolo to umožnené oddanou, priateľskou starostlivosťou zo strany lekárky pani Dr. Ity Wegmanovej. A tak dúfam, že predsa budem môcť dnes povedať to, čo by som Vám rád povedal, pri tejto alebo z podnetu tejto slávnostnej nálady.

V poslednej dobe sme hovorili, milí priatelia, mnoho o vplývajú síl Michaelových do diania, do duchovného diania ľudí na zemi. A bude iste patriť k najkrásnejším vymoženostiam – povedal by som – antropozofického výkladu dnešnej doby, ak nám bude možné pripojiť správne zladenú slávnosť michaeliskú k ostatným ročným slávnostiam. To bude možné až potom, keď to, čo je mohutné v michaeliskej myšlienke, prejde do určitého počtu duší, ktoré potom môžu vytvárať správne ľudské východisko pre takúto slávnostnú náladu.

V dnešnej dobe môžeme vyvolať michaeliskú náladu tým, že sa oddávame prípravným myšlienkam pre budúcu slávnostnú dobu ľudstva. A takéto prípravné myšlienky môžeme vytvoriť v sebe zvlášť, keď pohliadneme na to, čo sme tak dlhú dobu videli pôsobiť sčasti na zemi, sčasti v nadzmyslových svetoch, aby v bolo pripravené to, čo behom tohto storočia môže byť vykonané tými dušami, ktoré skutočne sa pravou náladou cítia priťahované k michaeliskému prúdu, a čo má byť nimi vykonané pre vývoj ľudstva.

A že Vy, moji milí priatelia, pokiaľ poctivo máte náklonnosť k Antropozofickej spoločnosti, patríte k týmto dušiam- to urobiť pochopiteľným bolo práve mojou snahou v posledných týždňoch, a zvlášť v tých výkladoch, v ktorých som hovoril niečo priamo z karmy Antropozofickej spoločnosti.

Môžeme teraz poukázať na niečo – a chceme to urobiť práve dnes- čo nám predvedie pred duše bytostí, ktoré budú ešte tesne súvisieť s tým, čo tu bolo vyslovené ako „Michaelický prúd“. Chceme povzniesť pohľad k bytostiam, ktoré na veľkú časť ľudstva urobili mocný dojem aspoň v dvoch po sebe nasledujúcich vteleniach, na bytosti, ktoré sa potom pre nás spájajú v jednotu, keď ich poznávame ako jednu bytosť prechádzajúcu po sebe nasledujúcimi vteleniami.

Ak vzhliadneme duchovne naspäť do dávnych dôb, vidíme vynoriť sa v izraelskej tradícii prorockú postavu Eliáša. Vieme aký smerodajný význam pre národ Starého zákona- a tým pre celé ľudstvo- mala táto smer ukazujúca sila prorokova, a už sme poukázali na to, ako sa behom doby bytosť, ktorá tu bola v Eliášovi, znovu objavila v najdôležitejšom bode vývoja ľudstva, a to tak, že zasvätenie, ktoré mala mať pre ďalší vývoj ľudstva, jej mohol dať samotný Kristus Ježiš – ako táto bytosť Eliášova sa znovu objavila v Lazárovi – Janovi, čo je jedna postava, ako môžeme vidieť z mojej knihy „Kresťanstvo ako mystická skutočnosť“.

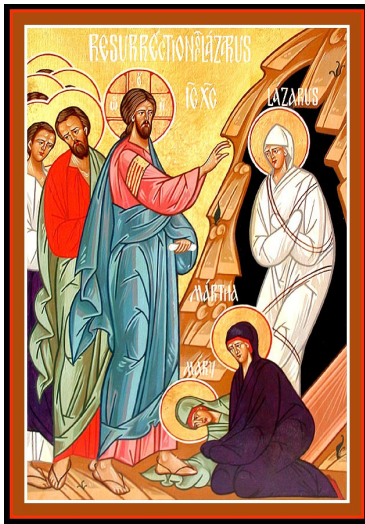
Videli sme ďalej, že táto bytosť sa opäť objavila v maliarovi, ktorý práve mohol svojim umeleckým vývojom tak výrazne spridať udalosti Mystéria Golgoty – v Rafaelovi.

A potom sme videli, ako to, čo v hlboko kresťanských podnetoch ako podstata kresťanstva samotného, bola vyjadrená vo farbách a formách diela Rafaelovho, znovupovstalo v Novalisovi, ako v básnikovi Novalisovi sa prekrásne vyjadriť slovami to, čo bolo Rafaelom pred ľudstvo postavené v najkrásnejších farbách a formách.

Vidíme rad po sebe idúcich bytostí, ktoré sa myšlienkou spájajú v jednotu. Vieme, lebo som na tieto veci častejšie upozornil, že keď človek prejde bránou smrti vstúpi do hviezdneho sveta. To, čo navonok označujeme vo fyzickom zmysle ako hviezdy, sú len vonkajším znamením duchovných svetov, ktoré tu na nás vzhliadajú, ale tiež v rôznych obdobiach vývoja ľudstva všade pôsobia. Vieme, že človek prechádza sférami Mesiaca, Merkúra, Venuše, Slnka, Marsu, Jupitera, Saturna, aby sa potom vrátil do pozemského života, keď spracuje svoju karmu s bytosťami týchto sfér a s tými ľudskými dušami, ktoré sú v živote zbavenom tela.

Pohliadnime z tohto hľadiska na Rafaela, ako prešiel bránou smrti, ako vstupuje so svojimi umeleckými silami, ktoré už na zemi sa ligotajú ako hviezdy, teraz do oblasti hviezdneho sveta, do oblasti duchovného vývoja a uvidíme nasledovné:

Vidíme, ako Rafael - ako Eliáš, hlboko inšpirovaný, vidíme, ako v spoločnosti s týmito mesačnými bytosťami a so všetkými dušami, s ktorými prežil a zakúsil predchádzajúce zemské stupne, duchovne sa spája so všetkým, čo sú duchovné prapôvody Zeme, so všetkým bytostným, čo až teraz vôbec umožňuje, aby zemské bolo preniknuté božským. Vidíme Rafaela akosi náležite medzi „svojimi“, spojeného s tými, s ktorými bol ako Eliáš najradšej pospolu, pretože to boli tí, ktorí na východisku života Zeme dali tomuto zemskému životu cieľ.

Vidíme ho potom putovať sférou Merkúrovou, kde s veľkými kosmickými lekármi spoluvytvára všetko to, čo potrebuje pre svoju duchovnosť, aby ho to uschopnilo už v počiatočnom stave, aby tvoril vo farbách a líniiach niečo tak zdravé a liečivé, niečo až nekonečne zdravé. Všetko, čo tu, k veľkej úteche, k nekonečnému nadšeniu pre chápacích šudí maloval na plátno alebo i na stenu, čo sa skvelo svetlom, čo tak žiarilo svetlom, to sa mu ukázalo v celej kozmickej súvislosti, v ktorej stál v svete Merkúra.

A potom bol Rafael, ktorý už na zemi rozvinul takú lásku k umeniu, ako sa celý oddával láske k farbe a umeniu, tak bol Rafael prenesený do sféry Venuše, ktorá ho s láskou preniesla k slnečnému životu, ktorý žil v jeho dosiaľ známych inkarnáciách, do slnečného života, ktorého vplyvom on kedysi ako prorok Eliáš priniesol ľudstvu prostredníctvom svojho národa veľké, smerodajné pravdy. Vidíme, ako on môže v slnečnej sfére opäť intímne prežívať – teraz iným spôsobom ako vtedy, keď bol druhom Krista Ježiša na zemi, to čo prežil, keď sa z Lazára stal Jánom v dôsledku zasvätenia

Kristom Ježišom. A vidíme ako Rafael vo svojej kozmickej premene vidí žiarit' v svietiacom svetovom jase to, čo bol tak v žiarivom jase vymaľoval pre veriacich Ježiša Krista.

A ďalej vidíme, ako v sfére Jupitera múdro preniká vnútro jeho duše, ako sa múdro dokáže spojiť s takými duchmi, ako bol neskôr Goethe, ako sa stretáva aj s takými duchmi, ktorí boli viac menej na scestie, ale predsa len realizovali to, čo je bytosť svetová, čo je myslením svetové do prostredia magického: vidíme ako tam Rafael vytvára základy pre svoj magický idealizmus v spoluprežívaní neskoršieho Elifasa Lévyho. Vidíme ako sa zúčastňuje všetkého, čo tam žilo v Emanuelovi Swedenborgovi.

A jedna vec je pozoruhodná, milí priatelia, a hlboko významná: osobnosť hlboko Rafaelovi oddaná – Hermann Grimm- sa štyrikrát dal do spísania Rafaelovho života. I keď život Michal-Anjelov krásne zaokrúhlil, neprišiel Hermann Grimm nikdy k tomu, aby skutočne napísal Rafaelov životopis tak, aby s tým bol spokojný. Vždy vykonal niečo nedokonalé, keď písal Rafaelov životopis. A tak sa objavila jeho prvá kniha o Rafaelovi, ktorá mala pôvodne byť jeho životopisom. Ale čím je táto kniha? Prináša najprv opis starej Vesariovej anekdoty o Rafaelovi, potom nič z jeho životopisu, ale popisuje niečo úplne iné: čím sa stal Rafael až po smrti tu na zemi v úcte a uznani, porozumení zo strany ľudí. Hermann Grimm popisuje, čo si ľudia o Rafaelovi mysleli, čo si taliani, francúzi, Nemci behom storočí o Rafaelovi mysleli. Grimm nachádza prístup k tomu, čo po Rafaelovej ostalo v pamäti ľudí, v uctievaní ľudí, v pochopení ľudí. Nenachádza možnosť vykresliť jeho pozemský život. A keď už bol býval štyrikrát začal, povedal: „Čo môžem pre Rafaela urobiť, je vlastne len to, že napíšem ako jeden obraz prechádza do druhého, akoby bol maľovaný nejakou nadzmyslovou bytosťou, ktorá sa vlastne behom pozemského života ani zeme nedotkla. Sú tu obrazy, a môžu bez ohľadu na Rafaela, ktorý ich maľoval – zoskupiť to, čo sa vyjadruje vnútorným obsahom obrazov, keď to prerozprávam.“ A tak Hermann Grimm krátko pred svojou smrťou ešte znovu hovoril o Rafaelovi, urobil opäť pokus, chopil sa pera, aby prehovoril zas len o jeho obrazoch, nie o pozemskej osobnosti Rafaelovej. Táto pozemská bytosť Rafaelova, tá bola úplne uchvátená, milí priatelia, tým, čo Lazar-Ján tejto duši dal, aby sa to vylievalo vo farbe a línii pre ľudstvo. A tak žila táto bytosť, žila tak, že tento Rafaelov život mohla potom opäť v dobe trvajúcej len tridsať rokov ešte raz akosi absolvovať v Novalisovi.

A tak vidíme umierať mladého Rafaela, bytosť, ktorá vzišla z Eliáša-Jána, predstavenú ľudstvu v dvoch rôznych formách, ako tým pripravuje umelecky a básnicky michaeliskú náladu – bytosť, zoslanú nadol prúdom Michaelovým ako posla k ľuďom na zemi. A vidíme potom ako sa veľkolepá Rafaelova umelecká schopnosť opäť vynára v strhujúcich, hlboko k srdcu hovoriacich básňach Novalisových. Všetko, čo videli ľudské oči v dielach Rafaelových pod jeho vplyvom, to vraví hlboko k srdciam v básňach Novalisových, tým sa môžu preniknúť ľudské srdcia, keď on opäť povstal ako Novalis.

Keď pozorujeme tohto Novalisa, vidíme, ako doznieva v tomto jeho živote život Rafaelov, Hermannom Grimmom tak jemne pociťovaný. Zomrie mu milienka v mladom veku, keď on sám je tiež ešte mladý. Aký život chce Novalis viesť, keď mu milienka zomrela? To vyjadruje sám tak, že vraví, že jeho životom má byť, aby spel za ňou. Chce už prejsť do nadzmyslového sveta, už chce viesť opäť život Rafaelov. Ani by sa nechcel zeme dotknúť, ale chcel by v básnictve vyžiť svoj magický idealizmus, bez toho, že by bol dotknutý pozemským životom. A vidíme, keď necháme na seba pôsobiť to, čo Novalis nechal vplynúť do svojich fragmentov, že je tak hlboký skutočne preto, že všetko, čo máme pred sebou v bezprostrednej zmyslovej skutočnosti – čo vidia naše oči, čo môžu oči na zemi pociťovať ako krásne, v Novalisovom básnení sa pod vplyvom toho, čo v jeho duši žije ako magický idealizmus, objavuje v takmer nebeskej básnickej žiare. On dokáže i ten najmenej významný hmotný zjav vzkriesiť sa, znovu povstať v jeho duchovne svetelnom lesku svojim básnickým magickým idealizmom.

A tak vidíme práva v Novalisovi skvelého napred vyslaného posla toho Michaelského prúdu, ktorý Vás všetkých má viesť, a to teraz, keď žijete na zemi, i potom, až prejdete bránou smrti. Nájdete všetky tie bytosti, o ktorých som dnes vravel, v duchovnom svete. Nájdete všetkých tých, s ktorými máte šíriť dielo, ktoré sa má uskutočniť do konca tohto storočia, a ktoré má ľudstvo vyviesť z

veľkej krízy, do ktorej je uvedený.

Len vtedy, ak toto dielo, veľké, mocné, preniknuté živou silou Michaelovou, vôľou Michaelovou, ktorá nie je ničím iným než tým, čo predchádza vôľu Kristovu, silu Kristovu, aby túto silu Kristovu správne do zemského života vstúpil, len vtedy, ak táto sila Michaelova bude môcť zvíťaziť nad démonickými vplyvmi draka, ktoré iste dobre poznáte, a ak Vy všetci, kto ste v tomto svetle, do seba takto prijmete myšlienku Michaelovu a ak ste túto myšlienku prijali s verným srdcom a vrúcnou láskou, a uchovali, ak sa snažíte urobiť túto Michaelovu náladu tohto roku východiskom toho, čo Vám v plnej sile môže túto Michaelovu myšlienku nielen zjaviť, ale i oživiť vo Vašich činoch – potom sa môžete stať ušľachtilými pomocníkmi toho, čo sa má pomocou antroposofie uskutočniť vo vývoji zemskom v Michaelovom zmysle.

Ak sa štyrikrát dvanásť ľuďom aspoň v najbližšej dobe Michaelova myšlienka plne oživí – v štyrikrát dvanásť ľuďoch, ktorí nie sami sebou, ale vedením Goetheana v Dornachu môžu byť ako takí poznaní, ak v takýchto štyrikrát dvanásť ľuďoch povstanú vodcovia pre michaeliskú náladu – potom môžeme vzhladať k svetlu, ktoré sa v budúcnosti v ľudstve rozšíri Michaelovým prúdom a michaeliskou činnosťou.

Že tomu tak je, vynašiel som sa milí priatelia, vzchopiť sa, aby som Vám aspoň toto v týchto krátkych slovách povedal dnes – naviac by moja sila nestačila. Ale to je to, čo by som si prial, aby prevravelo dnes k Vaším dušiam z týchto slov – aby ste túto Michaeliskú myšlienku prijali v zmysle toho, čo môže pocítiť srdce verné Michaelovi, až on, odetý žiarivým rúchom slnečného svetla sa objaví – on Michael, ktorý zatiaľ ukazuje a naznačuje, čo sa má stať svetelnými slovami, ktoré sú slovami Kristovými, ktoré sú slovami svetovými, ktorá môžu svetový Logos premeniť v Logos ľudstva. Preto nech sú jeho slová k Vám dnes tieto:

Vy zo slnečných bytostí povstalé,
svietiace, svety omilostňujúce
duchovné mocnosti.

Božským myslením ste predurčené
stať sa Michaelovým žiariacim rúchom.

On, Kristov posol, ukazuje vo Vás,
posvätnú svetovú vôľu,
ktorá nesie človeka.

Vy, jasné bytosti éterných svetov,
prinášate človeku Kristove slovo.
Tak sa objavuje zjavovateľ Kristov
čakajúcim, smädným dušiam.
Im nech žiari vaše svetelné slovo
vo svetovej dobe duchovného človeka.

Vy, žiaci duchovného poznania,
prijmite Michaelov múdry pokyn.
Prijmite slovo lásky svetovej vôle
účinne do vznešených duševných cieľov.

Nemecký originál:
Sonnenmächten Entsprössene
Leuchtende, Welten begnadende
Geistesmächte, zu Michaels Strahlenkleid
Seid ihr vorbestimmt vom Götterdenken.

Er, der Christusbote weist in euch
Menschentragenden, heil'gen Welten-Willen,
Ihr, die hellen Aetherwelten – Wesen
Trägt das Christuswort zum Menschen.

So erscheint der Christuskünder
Den erharrenden, dursten Seelen,
Ihnen strahlet euer Leuchte-Wort
In der Geistesmensche Weltzeit.

Ihr, der Geist-Erkenntnis Schüler,
nehmet Michaels weises Winken,
Nehmt des Welten-Willens Liebe-Wort
In der Seele Höhenziele wirksam auf.